

karakterisere Lovforslaget; jeg figer ikke Noget om, hvorvidt der muligen kunde være en god Grund til Stede til at træffe denne Bestemmelse. Nu figer den ærede Forslagsstiller, at Nytten af saadanne Driftslaan er ubestribelig. Det vil jeg paa ingen Maade negte, og jeg skal senere komme til med saa Ord at anbefale i hvert Fald Lanke i det ærede Medlems Forslag; men det er Veien, som jeg finder uehelig. Jeg kan ikke se Andet, end at, naar Staten vil raade Bod paa den Trang, der kan være for Husmænd med under 4 Skjæpper Hartkorn til at faae Laan, hvad enten imod Prioritet eller som Driftslaan, maa Bestrebelsen rettes paa at opmuntre og ophjælpe, paa hvad Maade det nu kan ske, smaa Kreditkasser, beregnede paa den Slags Giendomme eller ogsaa Sparekasser. At Staten direkte skulde indsette sig som en stor Laangiver, der aarlig udlaaner en Million Kroner, forekommer mig for det Første at være noget helt Nyt og dernæst ogsaa en overordentlig farlig Veie at komme ind paa. Jeg skal forsøge at vise dette i nogle af de Konsekventer, som det vil drage med sig. Statens Indgriben i det økonomiske Liv er jo i Regelen af de Fleste betragtet som noget meget Uheldigt. Jeg veed jo nok af det ærede Medlems Angreb paa Manchesterstolen, som fremkom i hans Foredrag, at han ikke er enig med mig heri; men jeg maa dog fastholde, at saaledes som Udviklingen er gaaet for sig, opfattes den direkte Indgriben i det økonomiske Liv fra Statens Side som noget i hvert Fald Farligt. Man har i en Række af Aar under Frihedens Banner kæmpet for at forhindre Statshjælp og Statsunderstøttelse til private Foretagender, men derimod søgt paa enhver Maade at fremme og opmuntre det private Initiativ, saa at jeg ikke kan se Andet, end at man her fuldstændig vil bryde med den Veie, som man hidtil er flaaet ind paa, for dels at komme tilbage til Noget af det Gamle og dels til Noget af det Nye, som Socialismen hævder, for derved at raade Bod paa den Mangel, som det ærede Medlem paastaar i Virkeligheden findes i vort Samfund. Det er ikke hele Produktionsmaaden, som det ærede Medlem er kommen ind paa, og ikke heller den frie Konkurrence i al Almindelighed; det er et enkelt Punkt, som de ærede Forslagsstillere have taget frem, det nemlig, at de mindre Bemidlede af Husmændene, de med kun fire Skjæpper Hartkorn, skulle have let Udgang til Driftslaan. Det er paa dette ene Punkt, at det ærede Medlem vil hjælpe. Nu skal jeg i saa Henseende bemærke, at, naar Staten griber ind paa et saadant enkelt Punkt, opfattes det i Reglen som Godgjævenhed, og vi undgaa ikke, at dette Lovforslag vil af Husmændsklassen blive opfattet som en særlig Hjælp for dem, paa samme Maade som en Hjælp, der ydes af Godgjævenhed. Hvis den Hjælp, Loven tilfigter at give, virkede paa samme Maade, som en Sparekasse eller Kreditkasse kan hjælpe, vilde de ikke sætte Pris paa

Loven; de vilde snarere, tror jeg, fige, at de saa godt kunde undvære den. Men de vilde sætte Pris paa den, netop fordi de opfatte den som en ensidig Hjælp, der ydes dem. Og jeg tror, at de have Ret, det er et Magtbud, som man kommer med her midt i det økonomiske Liv. Det kan imidlertid som alle Magtbud forandres, og det er netop det Farlige ved disse Magtbud i det store økonomiske Liv, at man ikke kan vide, hvorledes de ville blive blandede ind som saa meget Andet i det politiske Liv. Det er en overmaade let og taatnemlig Opgave at fige: Nu skal Renten sættes til 2 pCt., det vilde dog hjælpe mere end at fastsætte den til 4, og hvis en Million ikke vilde være tilstrækkelig, saa lad os gaa til 2 Millioner. Vi faae da et interessant politisk Spørgsmaal frem, et Spørgsmaal, som jeg antager vil faae en saa stor Interesse for Bølgene, at alle andre Spørgsmaal vilde blive skubte til Side for det, naar der blot tages rigtigt fat paa det. Netop ved Statens direkte Indgriben i den Slags Ting henledes den almindelige Opmærksomhed derpaa, og fra at være en ren økonomisk Sag bliver det til et politisk Spørgsmaal af største Vigtighed, hvorledes Loven skal gribe ind, og der er ikke længere Tale om at overlade det til den økonomiske Frihed selv at bestemme Maaden, hvorpaa dette Forhold skal ordnes. Det er det, som jeg anser for saa overordentlig uehelligt, og jeg indser ikke, hvorfor vi saa ikke lige saa godt kunne fige, at de, som trænge til denne Understøttelse, er dem, der have f. Ex. mellem 4—8 Skjæpper Hartkorn. Jeg for mit Vedkommende tror, at de kunne trænge lige saa meget til Driftslaan som de Andre. Det kommer for Lodderne mellem 4 og 8 Skpr. Hartkorn an paa, at de dyrkes som gode Volsbrug, og jeg tror ikke, at Dyrkningen af Lodderne under 4 Skpr. Hartkorn, som jo skulle dyrkes som Havejord, trænger mere til Driftslaan end de større Lodder, der skulle drives som smaa Volsbrug. Jeg skal blot, naar Taler har været om Hartkornet, anføre, at det ærede Medlem nævnedes, at der var 40,000 Ldr. Hartkorn, som saldt ind under hans Lov. (Modsigelse af L. h. Nielsen). Jeg tror, at det ærede Medlem sagde, at der var saa meget under en Lønne Hartkorn, men det er ikke rigtigt, under $\frac{1}{2}$ Ld. Hartkorn vil det omtrent blive 20,000. Jeg kommer nu derimod til det, som jeg anser for det Farligste i Lovforslaget. Det er den vilkaarlige Rente, der er fastsat; det er Noget, som jeg allerede tidligere har berørt, at den kan sættes op og ned, og det kan blive til et stort, interessant, politisk Spørgsmaal, der er i Stand til at sætte alt Andet i Baggrunden. Men nu kommer jeg til det, som jeg egentlig vil betragte som min Hovedindvending mod Lovforslaget, og det er det, at det vil skabe en drøvende og ødelæggende Konkurrence for alle de private Anstalter, som man skal stræbe efter netop at hjælpe frem,